

умовах неочевидності, під час оперативно-розшукової профілактики, в структурі заходів оперативного (ініціативного) пошуку будуть, ймовірно, переважати пошукові заходи з використанням всієї раніше накопиченої інформації, що відноситься до контингенту осіб, які перебувають під наглядом.

Якщо оперативна обстановка не є напруженою, оперативні підрозділи та підрозділи ювенальної превенції отримують можливість приділяти увагу забезпеченню індивідуальної профілактики. Це в підсумку сприяє підвищенню оперативної поінформованості, отримання нової інформації, яка активно використовується для аналізу оперативної обстановки, для виявлення злочинців і встановлення фактів вчинення злочинів. Таким чином, в рамках індивідуальної профілактики досягаються й інші цілі оперативно-розшукової профілактики, що дозволяє закріплювати інформацію, необхідну для виконання завдань досудового розслідування розбоїв, вчинених неповнолітніми.

Балюра А.О.

курсант 4-го курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Телійчук В.Г.

кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник
доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності та спеціальної техніки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ

Запровадження негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД) до системи кримінального процесу законодавцем є новелою, адже раніше порядок провадження досудового розслідування злочинів здійснювався в інших організаційно-правових формах, де вказані дії мали статус оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ) і могли проводитись лише уповноваженими на те оперативними підрозділами.

За Кримінальним процесуальним кодексом України (2012 р.) (далі – КПК) найбільш радикальних змін, порівняно із попереднім кримінально-

процесуальним законом, зазнала стадія досудового розслідування. Відповідно до норм нового КПК України, досудове розслідування кримінальних правопорушень в Україні здійснюється шляхом провадження гласних і негласних слідчих (розшукових) дій під процесуальним керівництвом прокурора.

Чинний КПК України дає визначення негласних слідчих (розшукових) дій як різновиду слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню та проводяться у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати іншим способом [1]. Відповідно до цього законодавчого визначення можна зробити висновок, що за своїм змістом негласні слідчі (розшукові) дії не відрізняються від оперативно-розшукових заходів (ОРЗ), передбачених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2] та відповідними відомчими правовими актами.

Водночас слід звернути увагу на те, що на відміну від ОРЗ, перелік яких у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» не визначений, у чинному КПК України закріплено вичерпний перелік негласних слідчих (розшукових) дій: аудіо- та відеоконтроль особи (ст. 260), накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261), огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262), зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263), зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264), обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння (ст. 267), установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268), спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269), аудіо- та відеоконтроль місця (ст. 270), контроль за вчиненням злочину (ст. 271) та виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 262). КПК України визначає суб'єктів, які приймають рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, якими є слідчий та прокурор (ч. 3 ст. 246 КПК України), а також суб'єктів, яким надається право проводити негласні слідчі (розшукові) – слідчого, або за його дорученням співробітників оперативних підрозділів (ч. 6 ст. 246 КПК України)[1]

Із запровадженням негласних слідчих (розшукових) дій змінився правовий порядок ОРЗ з аналогічною назвою.

Так, відповідно до статті восьмої Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативним підрозділам для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності серед інших, за наявності передбачених статтею шостою цього Закону підстав, надається цілий ряд прав, які на практиці трактуються оперативно-розшуковими заходами.

Аналіз оперативно-розшукової, слідчої та судової практики свідчить про те, що одним із недоліків, який впливає на ефективність протидії злочинності є відсутність у чинному законодавстві України нормативно визначеного поняття ОРЗ, їх переліку та чітко визначених правових підстав

для їх проведення, не дивлячись на те, що поняття ОРЗ у теорії оперативно-розшукової діяльності, контррозвідки й розвідки, кримінального процесу, криміналістики, а також у законодавстві й практиці належить до фундаментальних категорій [3, с. 226–230].

На сьогодні, ані чинний КПК України, ані Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» не дають визначення ОРЗ. Окрім того, сам термін «оперативно-розшуковий захід» навіть не включається до законодавчого визначення поняття «оперативно-розшукова діяльність» (ст. 2 Закону) як невід’ємна її складова, хоча згадується в низці його норм.

Оперативно-розшукові засоби, на нашу думку, можна визначити як сукупність узгоджених, взаємопов’язаних і поєднаних між собою загальною метою та завданнями дій уповноважених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» суб’єктів, що здійснюються переважно негласно шляхом використання оперативних сил, засобів, методів і форм.

Отже, можна зробити висновок що, негласні слідчі (розшукові) дії є різновидом слідчих (розшукових) дій, порядок застосування яких встановлено КПК України здійснюються уповноваженими на те суб’єктами (слідчим, оперативним підрозділом за письмовим дорученням слідчого), без розголошення інформації про факт і методи їх проведення з метою виявлення, припинення, а також швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень, а оперативно-розшукові заходи – це сукупність узгоджених, взаємопов’язаних і поєднаних між собою загальною метою та завданнями дій уповноважених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» суб’єктів, за заведеними оперативно-розшуковими справами із застосуванням комплексу оперативно-технічних науково обґрунтованих, законодавчо закріплених, гласних і негласних, тактично подібних методів, прийомів і способів отримання, перевірки і реалізації оперативно значимої інформації та отримання фактичних даних, які можуть входити до предмету доказування у кримінальному провадженні, а також вирішення інших оперативно-тактичних завдань.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651- VI // Офіційний вісник України. 2012. № 37. Ст. 1370. Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради. 1992. № 22. Ст. 303.

3. Берназ В.Д. Правова природа, поняття та загальна класифікація негласних слідчих (розшукових) дій / В.Д. Берназ // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2013. № 5. С. 226–230.